

HOE JOUW KLAS BETER WORDT VAN BIJ-LESSEN

HANDLEIDING VOOR DE LEERKRACHT
LEERJAAR 1 EN 2

INFO VOOR DE LEERKRACHT

Voordat je start met dit lespakket is het interessant om de website van Meli even te bezoeken. Hier vind je heel wat informatie over bijen, honing en bijenbescherming.

HET EDUCATIEVE PAKKET BESTAAT UIT:

1. een handleiding voor de leerkracht met vijf uitgewerkte modules. Elke module is opgebouwd rond één honingheld.
2. vijf kortverhalen, één per module.
3. synthesebladen voor de leerlingen, waarin ze de leerstof kunnen verwerken.
4. extra kopieerbladen voor de leerlingen.
5. een poster.

poster

INFO VOOR DE LEERKRACHT

Elke module eindigt met een slotactiviteit, een **challenge**. Stuur voor minstens een module de resultaten (foto's, verslagen, filmpjes) op naar honinghelden@meli.be en ontvang in ruil een mooi honingpakket voor je klas.

MODULE 1

HOE VERLOOPT HET LEVEN IN ONZE KLASKORF?

DOELEN

- De leerlingen verwoorden welke bijen er in een bijennest leven.
- De leerlingen vatten de taken van de verschillende bijen samen.
- De leerlingen weten dat de taakverdeling in het bijennest erg belangrijk is.
- De leerlingen vergelijken het leven in een bijennest met het leven in de klas.
- De leerlingen evalueren de afspraken en de taken binnen de klasgroep.
- De leerlingen werken samen aan een groepsopdracht.

MATERIAAL

- Kortverhaal 1
- Poster
- Kopieerblad 1 – Mandala
- Werkbladen 1 en 2 – Ieder zijn taak
- **Extra materiaal:** voor elke leerling een groen en een rood kaartje, PlayMais, zes korfjes, kegels, krijt

LESOPBOUW

ORIËNTATIE

Lees **kortverhaal 1** voor. Bekijk ook **de poster** aandachtig.

Zoom in op honingheld 1: Meli, de sociale bij.

Bespreek het verhaal met de leerlingen. Stel de volgende vragen:

- Wat is de taak van de koningin?
- Welke bijen leven er nog in de bijenkorf. Wat is hun taak?
- Wie kun je in de school vergelijken met de koningin, de werksters en de darren?
- Wat is de taak van de koningin op school?
- Wat is de taak van de werksters op school?
- Wat is de taak van de darren op school?

Gebruik **werkbladen 1 en 2 – Ieder zijn taak** om het verhaal klassikaal te verwerken.

KERN

ACTIVITEIT 1 – DRAMATISCH SPEL

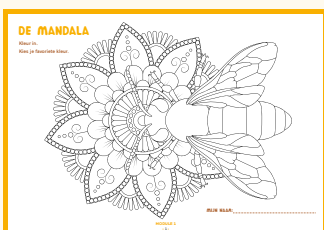
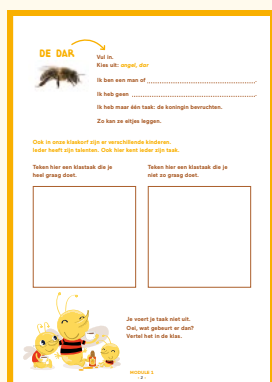
Leid de activiteit in. Vertel het volgende:

Elke honingbij krijgt bij de geboorte een eigen taak. Iedere bij weet dus heel goed wat er wordt verwacht. Het leven in een bijenkorf verloopt erg netjes en ordelijk. Hoe zorgen wij ervoor dat alles goed verloopt in de klas? Wat gebruiken wij om duidelijk te maken wie welke taak heeft?

Enkele voorbeelden van klastaken:

- de planten water geven
- de klas vegen
- het licht aan- en uitdoen
- de vuilnisbak leegmaken
- de banken poetsen
- de klaskalender aanvullen
- ...

Geef de leerlingen nu een rood en een groen kaartje. Laat de leerlingen elk om de beurt één taak van het takenbord uitbeelden. Na elke uitgebeelde taak, steken de leerlingen hun rood of hun groen kaartje in de lucht. Rood betekent dat ze de taak niet zo graag doen. Groen betekent dat ze de taak graag doen. Noteer de resultaten aan het bord.

Evalueer met de leerlingen de afspraken die aan het begin van het schooljaar werden gemaakt. Stel de volgende vragen:

- Welke afspraken maakten we?
- Welke afspraken zijn gemakkelijk na te leven?
- Welke afspraken zijn moeilijk na te leven?
- Welke afspraken zijn overbodig?
- Welke nieuwe afspraken moeten er gemaakt worden om van onze klas een nog fijnere plek te maken?

Bespreek wat de klas en/of de leerkracht kan doen om de minder populaire taken aangenamer te maken. Laat de leerlingen ook nadenken over taken die minder goed worden uitgevoerd. Laat ze samen zoeken naar een manier om ook die taken tot een goed einde te brengen. Evalueer vervolgens waarom het nodig is dat iedereen zich aan de afspraken houdt en dat de afgesproken taken ook daadwerkelijk worden uitgevoerd.

Tot slot laat je de leerlingen **werkblad 2 – ieder zijn taak** verder afwerken. Bij oefening 2 moeten de leerlingen zichzelf tekenen terwijl ze een taak uitvoeren die ze erg graag doen en terwijl ze een taak uitvoeren die ze niet zo graag doen. Zorg ervoor dat de leerlingen bij het tekenen voldoende aandacht hebben voor de gezichtsuitdrukking.

CHALLENGE

Geef de leerlingen de opdracht om samen een mandala in te kleuren. Gebruik hiervoor **kopieerblad 1 – Mandala**. Vraag ze om op het (start)blad hun naam te schrijven. Daarna kleuren ze één vakje op de mandala in met hun favoriete kleur. Op jouw teken schuiven de leerlingen door naar een ander blad. Ook hier kleuren ze weer een vakje in met hun favoriete kleur. Ga zo door totdat de mandala's volledig zijn ingekleurd en iedere leerling weer zijn of haar (start)blad heeft. Evalueer de opdracht samen met de leerlingen. Stel de volgende vragen:

- Vond je het leuk dat andere leerlingen ook op jouw tekening mochten kleuren?
- Waarom wel? Waarom niet?

Waarschijnlijk zijn de meningen in de klas verdeeld. Bespreek samen met de leerlingen dat niet iedereen op dezelfde manier kleurt, of even graag kleurt. Iedereen heeft namelijk zijn of haar talenten. Vraag aan de leerlingen of ze het kunnen verdragen dat leerlingen anders zijn. Zoom ook in op de verschillende talenten van de leerlingen in de klas. Doe dit door de leerlingen hardop te laten vertellen waar ze goed in zijn. Help leerlingen die verlegen of onzeker zijn op weg.

Neem enkele foto's van het eindresultaat en stuur ze op naar honinghelden@meli.be.

Tip voor de leerkracht

Je kunt elke module afsluiten met een reflectie op de doelen. Maak hiervoor een korte quiz met meerkeuzevragen over de inhoud van die specifieke module. Gebruik hiervoor het spel: Vlieg je rot.

De leerlingen spelen in groepjes van vier. Ze staan allemaal klaar aan de ene kant van de turnzaal of de speelplaats. Na de vraag en op jouw teken lopen ze naar de andere kant. Hier vinden ze drie grote vakken, aangeduid met een A, B of C. Ze gaan, in groep, in het vak staan waarvan ze denken dat dit het correcte antwoord is. Wisselen van vak mag niet meer. De groep met de meeste correcte antwoorden krijgt een kleine beloning in de vorm van een stuifmeelkorrel (de PlayMais). De groep die aan het einde van de vijf modules zijn korfje heeft gevuld met de meeste stuifmeelkorrels, is de grote winnaar.

MODULE 2

HOE PRATEN BIJEN?

HOE PRATEN WIJ MET ELKAAR?

DOELEN

- De leerlingen verklaren hoe bijen zich oriënteren.
- De leerlingen verklaren de bijendans.
- De leerlingen kunnen actief luisteren.
- De leerlingen communiceren op een correcte manier met elkaar.

MATERIAAL

- Kortverhaal 2
- Poster
- Werkbladen 1 en 2 – Hoe bijen praten ...
- **Extra materiaal:** geef de leerlingen de opdracht om enkele honingproducten mee te brengen naar de klas. Het is niet de bedoeling dat ze die speciaal gaan kopen. Voorzie zelf ook een aantal producten.

LESOPBOUW

ORIENTATIE

Lees **kortverhaal 2** voor. Bekijk ook **de poster** aandachtig.

Zoom in op honingheld 2: Pimpernel, de communicatieve bij.

Bespreek het verhaal met de leerlingen. Stel de volgende vragen:

- Welke bijen vliegen uit om nectar en stuifmeel te verzamelen?
- Hoe brengen ze het voedsel naar het nest?
- Hoe vindt een bij de weg naar het nest?
- Hoe vertellen bijen aan elkaar waar er een rijke bron aan voedsel te vinden is?
- Waarvoor gebruiken bijen hun angel?

KERN

ACTIVITEIT 1 – CREATIEF BEWEGEN

Zorg dat de leerlingen voor deze activiteiten voldoende ruimte hebben om vrij te bewegen.

Kies één leerling uit en geef hem of haar de opdracht om op een welbepaalde manier te bewegen tussen de andere leerlingen. Geef de andere leerlingen de opdracht om goed op te letten en te observeren. Er mag niet gepraat worden. Kan iedereen dezelfde beweging nadoen in de bijenzwerm?

Herhaal de opdracht enkele keren. Kies uit onderstaande bewegingen:

- een jonge bij vliegt snel rond
- een bij vliegt door een storm
- een bij die het erg koud heeft
- een bij die erg bang vliegt
- een bij die door een dichtbegroeid stuk grasland vliegt
- ...

Besprek de opdracht. Stel de volgende vragen:

- Was het moeilijk om elkaar te verstaan?
- Wat heb je gedaan om de beweging goed te imiteren?
- Wat heeft deze opdracht te maken met het verhaal?

ACTIVITEIT 2 – BIJENDANS

Bekijk samen met de leerlingen het filmpje op de website van Schooltv: Bijen doen de kwispeldans. Je kunt er ook voor kiezen om via een zoekprogramma op het internet andere (realistische) bijendansen te selecteren.

Besprek de film klassikaal. Stel de volgende vragen:

- Hoe vinden bijen de weg terug naar de bijenkorf?
- Wat doen ze als het bewolkt is?
- Wat doet de bij in het bijennest om te tonen waar de bloemen staan?
- Hoe weten de andere bijen welke bloemen er staan?

Vul klassikaal **werkbladen 1 en 2 - Hoe bijen praten!** in.

CHALLENGE

Stuur twee goede vertellers en leerlingen met een sterk karakter buiten de klas.

Geef hen de opdracht om gedurende één minuut over een zelfgekozen onderwerp te praten.

Geef de leerlingen in de klas de opdracht om bij verteller 1 heel goed en aandachtig te luisteren.

Geef de leerlingen in de klas de opdracht om bij verteller 2 niet te luisteren, verveeld te doen, te draaien, te praten ...

Laat de leerlingen die buiten de klas staan één voor één naar binnen komen en hun verhaal vertellen. Na afloop van de opdracht beoordelen de twee vertellers de opdracht. Daarna mag ook de klas reageren. Besluit wat de leerlingen uit deze opdracht hebben geleerd. Vul klassikaal **werkblad 2 - Hoe bijen praten ...** verder in.

Stuur enkele foto's en een kort verslag op naar honinghelden@meli.be.

MODULE 3

HEEFT DE NATUUR BIJEN NODIG?

DOELEN

- De leerlingen leggen uit hoe de bestuiving en de bevruchting van een bloem gebeuren.
- De leerlingen benoemen de delen van de bloem.
- De leerlingen verklaren hoe de bloem is aangepast om bijen te lokken.
- De leerlingen kennen de lichaamsdelen van een insect (de bij).
- De leerlingen brengen de droom van een bij in beeld.

MATERIAAL

- Kortverhaal 3
- Poster
- Werkbladen 1,2 en 3 – Heeft de natuur bijen nodig?
- **Extra materiaal:** een zak PlayMais (geel, groen, blauw, oranje, roze – zorg dat er van elke kleur PlayMais ongeveer evenveel stuks aanwezig zijn in de zak), vijf korfjes, een boeket lelies of tulpen
- **Materiaal om twee tafels te dekken:**
materiaal voor tafel 1: een glas melk, twee boterhammen, een potje cornflakes, twee plakjes kaas, een bord, een servet, een lepel, een mes
materiaal voor tafel 2: een glas water, verschillende soorten fruit (kies voor seizoensfruit), een pot honing, een pot confituur, een glas fruitsap, een bord, een servet, een lepel, een mes

LESOPBOUW

ORIËNTATIE

Lees **kortverhaal 3** voor. Bekijk ook **de poster** aandachtig. Zoom in op honingheld 3: Fleur, de groene bij.

Bespreek het verhaal met de leerlingen. Stel de volgende vragen:

- Waarom is Fleur ongerust?
- Kunnen we bijen helpen? Hoe?

Laat de leerlingen hier al enkele ideeën opsommen. Schrijf de ideeën op het bord. Prijs de leerlingen en kondig aan dat we in de loop van deze les zeker nog bijkomende ideeën vinden.

KERN

ACTIVITEIT 1 – ESTAFETTE

De leerlingen spelen in groepjes van vier. Ze staan allemaal klaar aan de ene kant van de turnzaal of speelplaats. Op jouw teken lopen de eerste leerlingen van elk groepje naar de andere kant. Ze nemen uit de zak een stukje PlayMais en brengen dat naar hun groepje. Dan mag de volgende leerling vertrekken. Speel het spel totdat alle PlayMais uit de zak is verdwenen. Na het spel telt elk groepje het aantal PlayMais. Waarschijnlijk denkt de groep met de meeste PlayMais gewonnen te hebben ... Vraag de leerlingen nu de PlayMais te sorteren volgens kleur.

- **groen:** door de klimaatopwarming (leg de kinderen uit wat dit woord betekent) veranderen de seizoenen. Bloemen bloeien vroeger of later dan normaal. Dit brengt de bijen in de war.
- **roze:** dit zijn de gifstoffen die mensen gebruiken om onkruid en schadelijke beestjes te bestrijden. Ook de bijen sterven hiervan.
- **oranje:** deze kleur stelt een Aziatisch spinnetje, de varroamijt, voor. De mijt legt haar eitjes bij de larven van de bij. De mijten eten de sappen van de bijenlarven op. Daardoor is de bij fel verzwakt als ze wordt geboren.
- **blauw:** door de klimaatopwarming zijn er meer stormen en felle regenbuien. Daar kunnen bijen niet tegen. Dan kunnen ze niet uitvliegen of worden ze ziek.

- Welke kleur hebben we nog over?
- Welk gevoel had je wanneer je opnieuw een kleur moest afstaan?

ACTIVITEIT 2 – BESTUIVING

Vertel waar de bijen hun stuifmeel en nectar vandaan halen en hoe de bijen bloemen bestuiven. Vul tot slot klassikaal **werkbladen 1, 2 en 3 - Heeft de natuur bijen nodig?** in.

CHALLENGE

- Waarvan zouden bijen dromen?
- Laat de leerlingen, na de klassikale bespreking, elk apart een droom van een bij tekenen, schilderen ...

Stuur enkele foto's van de kunstwerken op naar honinghelden@meli.be.

Tip voor de leerkracht

Meer info vind je op

MODULE 4

ZIJN BIJEN BOOS OP DE IMKER ALS HIJ HONING AFNEEMT?

DOELEN

- De leerlingen weten welke producten de bijen aanvoeren in het nest.
- De leerlingen vergelijken en beoordelen verschillende honingproducten.
- De leerlingen bereiden een interview voor met een imker.
- De leerlingen gedragen zich correct en beleefd tijdens het bezoek aan de imker.
- De leerlingen zijn nieuwsgierig naar het werk van de imker.
- De leerlingen maken afspraken in hun eigen groep om ingrediënten en keukengerei mee te brengen.
- De leerlingen volgen een stappenplan om honing-dominokoekjes te maken.
- De leerlingen evalueren het werkproces en het eindproduct bij het koken.

MATERIAAL

- Kortverhaal 4
- Poster
- Werkbladen 1, 2, 3 en 4 – Op bezoek bij de imker
- Kopieerblad 1 – Voorbeeldvragen interview
- **Extra materiaal:** honingproducten, boeken over honing en bijen, kortfilmpjes over honing en bijen

Tip voor de leerkracht

Wanneer je op bezoek wil gaan bij een imker, kun je voor meer informatie terecht op de website Klas Op Stap.

LESOPBOUW

VOORAF

Probeer een interview te regelen met een imker of vraag een imker op bezoek in de klas.

ORIËNTATIE

Lees **kortverhaal 4** voor. Bekijk ook **de poster** aandachtig.

Zoom in op honingheld 4: Miel, de culinaire bij.

Bespreek het verhaal met de leerlingen. Stel de volgende vragen:

- Hoe maken bijen honing?

KERN

ACTIVITEIT 1 – BEKEND, BENIEUWD, BEWAARD

Info voor de leerkracht

Met deze werkvorm peil je naar de voorkennis van de leerlingen. Je stimuleert het onderzoekend leren. Leerlingen bestuderen nieuwe leerinhouden, ze gebruiken hiervoor bronnen zoals boeken, informatiefilmpjes en een interview met een imker.

Bekend

Laat de leerlingen in kleine groepjes met elkaar in gesprek gaan. Wat weten ze al over (het werk van) een imker en het leven van de bijen in de bijenkast?

Benieuwd

Laat de leerlingen vragen formuleren over wat ze graag willen weten over de imker en de bijen. Noteer de interessante vragen op het bord en probeer een indeling te maken:

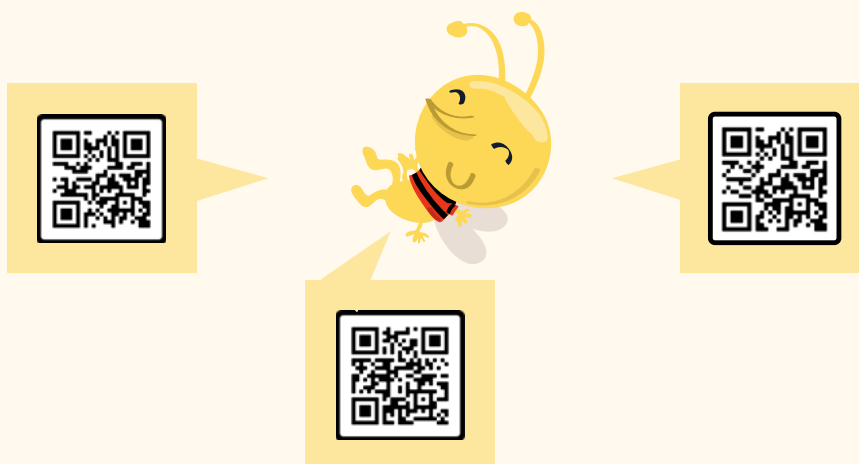
- vragen over het leven in de bijenkast
- vragen over de bijenwoning
- vragen over het belang van bestuiving
- vragen over bijenproducten
- vragen over de kleren en het materiaal van de imker
- extra vragen over bijen (leuke weetjes)

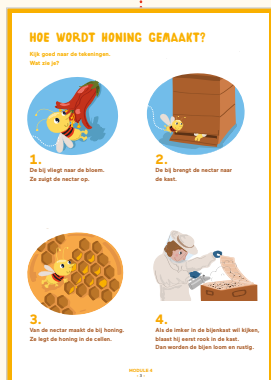
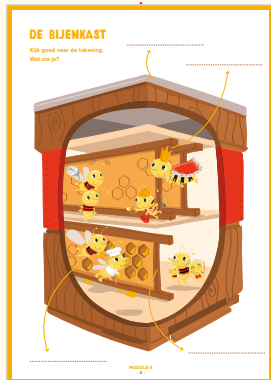
Om je op weg te helpen staan op **kopieerblad 4 – Op bezoek bij de imker** een aantal voorbeeldvragen.

Laat de leerlingen tijdens het bezoek aan de imker de vragen stellen die ze op voorhand hebben voorbereid. Nadien krijgen ze in de klas nog wat tijd om ook de boeken, de filmpjes en de honingproducten te bekijken.

Tip voor de leerkracht

Wanneer het niet mogelijk is om een interview met een imker te doen, laat de leerlingen dan de volgende filmpjes bekijken:

Bewaard

Evalueer het bezoek aan de imker en luister naar wat de leerlingen hebben bijgeleerd. Stel de volgende vragen:

- Zou het beroep van imker iets voor jullie zijn?
- Wat heb je bijgeleerd?
- Wat heeft de imker verteld wat je al wist?
- Moet je bang zijn van een bij?
- Bijen kunnen steken ... maar ook je klasgenootjes kunnen steken uitdelen. Ze hebben geen angel, hoe doen ze dat?

Verwerk het interview van de imker op **werkblad 1, 2, 3 en 4 – Op bezoek bij de imker.**

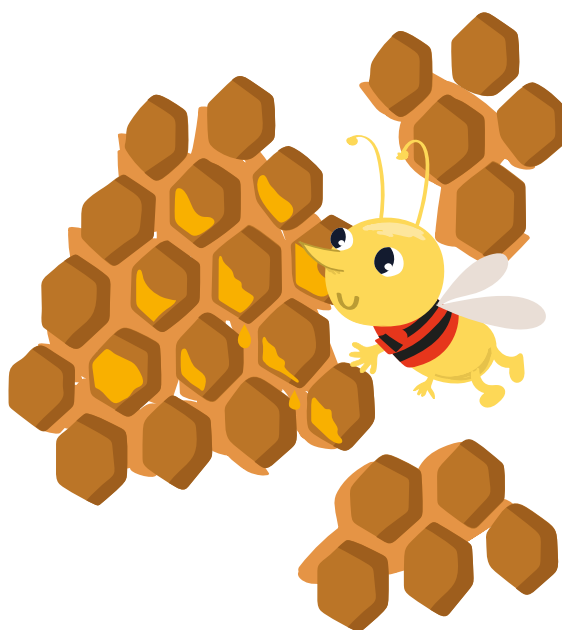
CHALLENGE

Bekijk klassikaal de potjes honing die jij en de leerlingen tijdens dit thema verzamelden. Laat de leerlingen van de honing proeven. Laat hen de verschillende soorten honing vergelijken. Ze beschrijven de textuur, de geur, de kleur, de smaak. Daarna vergelijken ze hun bevindingen. Dat kan klassikaal of in kleine groepjes.

Bak samen met de leerlingen honingkoekjes. Ga voor het recept naar de website van Meli of klik hier.

Stuur enkele foto's van de kookchallenge op naar **honinghelden@meli.be**.

MODULE 5

KUNNEN WE BOUWEN AAN EEN TOFFE KLAS?

DOELEN

De leerlingen verwoorden voor zichzelf wat ze het belangrijkste vinden om te onthouden over de wijze waarop onze honinghelden leven.

- De leerlingen brengen in beeld hoe ze van hun klas een toffe klas kunnen maken.
- De leerlingen volgen een stappenplan om een bloembom te maken.
- De leerlingen evalueren hun werkproces bij de constructie en het eindproduct.

MATERIAAL

- Kortverhaal 5
- Poster
- Werkblad 1 – Kunnen we bouwen aan een toffe klas?
- Kopieerblad 1 – Stappenplan bloembom
- **Extra materiaal:** 10 eetlepels potgrond, 8 eetlepels rode klei, 1 zakje bloemzaad, een eierdoos, een kom, een eetlepel, een maatbeker met water

LESOPBOUW

ORIËNTATIE

Lees **kortverhaal 5** voor. Bekijk ook **de poster** aandachtig. Zoom in op honingheld Lis, de handige bij. Bespreek het verhaal met de leerlingen. Stel de volgende vragen:

- Bijen zweten ook, net zoals wij. Hoe doen ze dat?
- Wanneer slapen bijen?

KERN

ACTIVITEIT 1 – BEELDEND VORMING

Vertel de leerlingen het volgende:

Bijen zijn met veel en werken hard, maar ze hebben veel structuur en orde in hun nest. Dat is aangenaam. Hoe zorgen wij ervoor dat het fijn en aangenaam is in de klas?

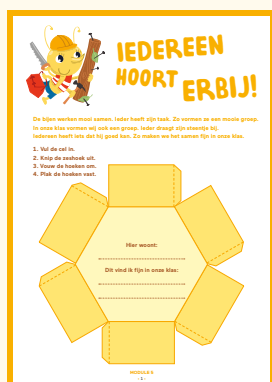
Noteer de antwoorden van de leerlingen aan het bord.

Laat ze daarna de zeshoek op **werkbld 1 - Iedereen hoort erbij!** uitknippen.

In de zeshoekige cel schrijven of tekenen ze wat ze zo fijn vinden in de klas. Daarna vouwen ze de zijanten omhoog en plakken ze de hoeken vast met kleefband.

Wanneer alle individuele cellen klaar zijn, plak je samen met de leerlingen de cellen tegen elkaar. Zo bouwen jullie samen een mooie honingraat.

Overloop de verschillende antwoorden van de leerlingen.

CHALLENGE

Herhaal met de leerlingen enkele initiatieven die kunnen worden genomen om bijen te helpen (herhaling module 3). Vertel de leerlingen dat jullie bloembommen gaan maken. Deel hiervoor **kopieerblad 1 - Bloembommen** uit aan de leerlingen. Hierop vinden de leerlingen een stappenplan. Zet de leerlingen in kleine groepjes aan het werk en begeleid hen waar nodig, zonder zelf al te veel kant-en-klare oplossingen te geven. Evalueer regelmatig. Laat de leerlingen dan vertellen wat goed ging, wat moeilijk is, wat mogelijke oplossingen zijn. Verspreid de bloembommen. Laat de leerlingen regelmatig observeren en water geven.

Stuur enkele foto's van het werkproces en het eindresultaat op naar honinghelden@meli.be.

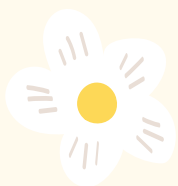

Meli is een innovatief familiebedrijf dat al bijna 100 jaar bestaat. De honing is kwalitatief en rijk van smaak.

Bovendien staat duurzaamheid bij het bedrijf hoog in het vaandel. Zo draagt Meli z'n steentje bij door de klimaatimpact van het bedrijf te verkleinen.

Om de bijen te helpen plaatste het bedrijf reusachtige bijenhôtels in verschillende Vlaamse natuurcentra.

Ze gaven ook al meerdere kleinere bijenhôtels weg en voorzien de consument van bloemzaad.

uitgeverij
averbode

MELI®

Dit educatieve project is een initiatief van Meli en werd gerealiseerd door © Uitgeverij Averbode.

Auteur handleiding, werkbladen en kopieerbladen: Werner Verbruggen

Concept verhalen: Werner Verbruggen en Mieke Gybels

Auteur verhalen: Mieke Gybels

Eindredactie: Mieke Gybels

Illustraties: Nancy Kers

Foto's: Shutterstock

Foto's stappenplan: Chris Beelen

Met dank aan Lise en Wout, de enthousiaste fotomodellen

Vormgeving: Els Vandervoort (basisontwerp Jirka De Preter)

DD7637 – 2021

HONINGHELDEN VAN KORF TOT KLAS

HELDEN

